

2019-09-26

Motion: Policy för erbjudande av modersmålsundervisning

Sammanfattning

Idag erbjuds modersmålsundervisning på mycket osäkra grunder, samtidigt utgör detta en stor utgift för kommunerna.

Sverigedemokraterna tar inte ställning emot två- eller flerspråkighet och vi har inga synpunkter på att skolelever studerar föräldrarnas modersmål utanför ordinarie skoltid. Vi vill dock av kostnadsskäl nedprioritera kommunalt finansierad modersmålsundervisning inom ramen för vad lagen säger, istället för det godtycke som råder idag.

Minoritetsspråk ska – i kraft av sin särskilda status - dock inte ska vara föremål för några inskränkningar.

Något entydigt vetenskapligt underlag för att modersmålsundervisning skulle stärka elevens prestationer i andra ämnen finns inte. En dansk undersökning visar tvärtom motsatsen, att modersmålsundervisning är en verkningslös metod att stödja elever som läser detta.

Därför bör praxis för modersmålsundervisning stramas upp och följa de lagar och föreskrifter som styr idag. Nedan följer några förslag som förbättrar undervisningen och begränsar erbjudandet om modersmålsundervisning till de elever som uppfyller de formella kraven.

Forskningsläget

Forskning (1) från Danmark, som är validerad av en expertgrupp (till skillnad från alla svenska undersökningar), säger med all önskvärd tydlighet att modersmål varken gör från eller till vad gäller utvecklingen i det språk som talas i landet. Detta innebär att man lägger stora pengar och personella resurser på något som inte hjälper denna grupp av barn eller samhället i stort.

(1) <https://uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2017/maj/170503-ingen-entydige-effekter-af-forsoegsprogram-om-modersmaalsbaseret-undervisning>

Vad säger lagen?

I skollagen 10 kap fastslås att:

“Modersmålsundervisning 7 § En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande (goda för gymnasiet) kunskaper i språket.

Modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om modersmålsundervisning. Sådana föreskrifter får innebära att modersmålsundervisning ska erbjudas i ett språk bara om ett visst antal elever önskar sådan undervisning i det språket.”

Detta gäller för grundskola, specialskola, särskola samt sameskola. Även gymnasiet och gymnasiesärskola. Då är det alltså ett **“skall-krav”**. I övriga skolformer är detta bara ett **“bör-krav”**.

Skolverkets rekommendationer i enlighet med skollagen:

- “Bedömning och betygsättning **sker på samma sätt som i övriga ämnen**. Elevens visade kunskaper och förmågor bedöms utifrån **kunskapskraven i kursplanen** eller ämnesplanen.”
- “Det är **vårdnadshavare** som ansöker om modersmålsundervisning i grundskolan och motsvarande skolformer, medan **eleven själv** ansöker om modersmålsundervisning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. **Ansökan sker alltid via skolans rektor**. Inom kommunal vuxenutbildning ansöker eleverna om att läsa kurser inom ämnet modersmål.”
- “Huvudmannen är endast skyldig att anordna modersmålsundervisning om det finns **minst fem elever** som har rätt till undervisningen
dessa elever **önskar att få undervisning** i språket, och
det finns en **lämplig lärare**.”
- “Det är **rektorn som avgör om en lärare är lämplig** att bedriva modersmålsundervisning.”
- “Har eleven fått sin modersmålsundervisning utöver den garanterade undervisningstiden i grundskolan eller motsvarande skolformer, är huvudmannen skyldig att erbjuda undervisningen i **högst sju läsår sammanlagt**.”

Vi har alltså att förhålla oss till att:

- eleven ska ha **grundläggande** (goda för gymnasiet) kunskaper i modersmålet och
- **minst en vårdnadshavare** skall prata modersmålet och
- det skall vara **umgängesspråket** i hemmet och
- **minst fem** behöriga elever i kommunen ansöker om detta.
- En **lämplig** (avgörs av rektor) lärare finns att tillgå och
- modersmålsundervisning ska **erbjudas** i grundskolan och gymnasiet samt liknade former och
- max **sju års** undervisning är ett "skall-krav".

Förvaltningen måste alltså säkerställa att språket talas av en vårdnadshavare och att det talas i hemmet.

Utifrån ovanstående punkter ber vi nu förvaltningen se över och skapa ett författningsdokument som kan gälla i vår kommun. Nedanstående 10 punkter skall beaktas med särskild vikt.

Följande punkter bör implementeras vad gäller modersmålsundervisning:

1. Ett språkkravstest införs innan modersmål erbjuds i det aktuella språket.

Skollagen stipulerar tydligt att förkunskaper skall finnas på grundläggande (betyg E) eller goda (betyg C) nivå. Detta innebär att kommunen kan utgå från ett prov i något av B-eller C-språk från åk 6 och uppåt och ta fram ett test i det aktuella modersmålet för att fastställa att den efterfrågade kunskapen finns, innan eleven erbjuds modersmålsundervisning. I de yngre åldrarna så finns nationella prov samt muntligt prov som möjlighet. Provet tas fram av en extern instans och är likvärdigt för alla elever och ökar på så sätt kvaliteten.

2. Ensamkommande som bor i familjehem ska inte erbjudas modersmålsundervisning om inte kraven på att en vårdnadshavare skall prata modersmålet samt att språket talas i hemmet uppfylls.

Kraven på att en vårdnadshavare skall tala modersmålet samt att språket skall talas i hemmet uppfylls inte om vårdnadshavaren inte finns i Sverige.

3. Modersmålsundervisning ska inte erbjudas i förskola, förskoleklass, fritids eller vuxenutbildningar. Det är inte lagstadgat och är ingen skall-sats i skollagen.

I tider av mycket hårt ansträngd ekonomi i kommunerna måste vi prioritera bort verksamheter som inte är lagstadgade. Dessutom visar den senaste undersökningen från Danmark att det varken gör från eller till för elevens språkutveckling. Därför är det en kostnad som skall skäras bort.

4. Erbjud max sju års modersmål från startdatum. Det är vad som stipuleras i Skollagen.

Från det datum då man har första lektionstillfället ska den bortre tidsgränsen vara max sju år, även om man inte har sökt visa terminer.

5. Förtydliga vad är en "lämplig lärare".

En lämplig lärare i alla andra ämnen har *legitimation för det ämnet som man skall betygsätta* som krav. Varför detta krav inte skulle omfatta modersmållärare är en sänkning av lärarprofessionen status. Lämplig lärare, enligt Sverigedemokraterna i Håbo, innebär i första hand legitimerad lärare i det aktuella språket, i andra hand legitimerad språklärare med kunskaper motsvarande modersmålskunskaper i det aktuella språket. Vi är dock medvetna om att det är varje rektor som bestämmer detta men för att öka likvärdigheten och kvaliteten kring modersmål så anser vi att ett förtydligande är på plats.

6. Sätt en tidsgräns som man skall ha sökt modersmål, den 1 oktober och den 1 maj är lämpliga datum för att hinna hitta "lämplig" lärare kommande termin.

Idag finns ingen tidsgräns för när eleven senast skall ha sökt modersmål. Detta finner vi orimligt, då det är omöjligt att rekrytera en lämplig pedagog med så snäv tidsram om alla regler om anställning skall följas. Det kan varken vara fackets eller sökandes åsikt att vi skall hoppa över dessa processer. Därför bör rektorerna ges rimlig tid att hitta adekvat personal, en rimlig tidsgräns är två månader, vilket brukar gälla övriga lärartjänster. Sökande som inkommer med ansökan efter detta datum skall inte ges möjlighet till modersmål den terminen.

7. Modersmålsundervisning skall bedrivas efter ordinarie skoltid. Barn som läser modersmål som inte är klassificerat som C-språk skall läsa sitt modersmål efter ordinarie skoltid. Det är inte rimligt att avbryta ordinarie lektion för att gå på modersmål och missa viktiga lektioner. Målet med skolan måste vara att ge dessa elever bästa möjliga chans att lyckas i skolan för att senare lyckas med steget ut i arbetslivet eller vidare studier. Då är det kontraproduktivt att låta dem missa viktiga lektioner. Detta tillsammans med fjärrundervisning gör att lektionerna kan effektiviseras och bedrivas med alla elever som har samma språk samtidigt så länge kvoten elever inte överstiger kommunens rekommendation på max elever per klassrum.

8. Se över möjligheterna till fjärrundervisning.

Fem elever är ett mycket litet underlag för en klass och innebär en extremt hög lärartäthet, som i många andra sammanhang inte skulle accepteras. I många fall handlar det dessutom om enstaka undervisningstillfällen under en vecka för en pedagog som bor och arbetar på annan ort. Fjärrundervisning är ett alternativ som möjliggör samordning och skulle bespara Håbo kommun onödiga kostnader för

reseersättning till pedagogerna. Då avsaknad av legitimerad personal också är ett problem borde detta möjliggöra för eleverna att få korrekt utbildning av behöriga lärare. Goda exempel och färdiga koncept finns redan idag.

9. Olika språk kan inte slås samman till gemensamma lektioner.

Kravet är väldigt tydligt enligt Skollagen/Skolverket. Minst fem sökande till ett språk ska finnas för att det skall behöva erbjudas av kommunen. Att bedriva undervisning i flera språk samtidigt innebär en orimlig och helt ineffektiv undervisningssituation och detta tillvägagångssätt ska inte användas för att komma runt kravet på fem sökande elever.

10. När ovanstående krav uppfyllts skall fortande kravet på 5 sökande uppfyllas.

Minst fem sökande i kommunen, i det aktuella språket, måste söka varje termin för att kommunen måste erbjuda det. Om det kravet inte uppfylls erbjuds ingen modersmålsundervisning i det aktuella språket den terminen.

När eleven och skolan uppfyller ovanstående krav som är tagna eller tolkade från Skollagen samt Skolverkets föreskrifter i frågan så avser vi erbjuda modersmål till de barn som så önskar.

Källor:

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-modersmalsundervisning>

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/modersmal-och-studiehandledning-pa-modersmal-i_H6B138

Med hänvisning till ovanstående så yrkar Sverigedemokraterna i Håbo:

Att modersmålsundervisning inte skall erbjudas i Håbo kommun i större utsträckning än vad lagen kräver

Att Håbo kommun upprättar en policy för modersmålsundervisning

Att ett språkkravstest införs i Håbo kommun innan modersmål erbjuds i det aktuella språket

Att ensamkommande som bor i familjehem ska inte erbjudas modersmålsundervisning av Håbo kommun om inte kraven på att en vårdnadshavare skall prata modersmålet samt att språket talas i hemmet uppfylls

Att modersmålsundervisning i Håbo kommun inte ska erbjudas i förskola, förskoleklass, fritids eller vuxenutbildningar så länge lagen inte kräver det

Att Håbo kommun erbjuder max sju års modersmålsundervisning från startdatum

Att i Håbo kommuns policy för modersmålsundervisning förtydliga definitionen av en "lämplig lärare"

Att en tidsgräns fastställs för när ansökan om modersmåls senast ska ha inkommit till Håbo kommun

Att modersmålsundervisning i Håbo kommun skall bedrivas efter ordinarie skoltid

Att Håbo kommun utreder möjligheterna till modersmålsundervisning via fjärrundervisning

Att modersmålsundervisning i olika språk inte slås samman till gemensamma lektioner

Att kravet på 5 sökande måste uppfyllas för att modersmålsundervisning skall erbjudas

Michael Rubbestad

Thomas Moore

Ann-Sofi Borg

Tiina Fransson

Carol Lundahl-Moore

Anders Ekelöf

Zinaida Belonoshko

Erik Nylén

Maria Andersson

Kristian Leinonen

Linnéa Leinonen

Bo Nyman

Sverigedemokraterna Håbo